

מלכות השם במהרא וביהדות בית שני פרופ' אלכסנדר רופא

תפילת עלינו לשבח

עלינו לשבח לאדון הכל לתת גדלה ליוצר בראשית שלא עשנו כגויי הארצות ולא שמונו כמשפחות האדמה שלא שם חלקנו בהם וגורלנו ככל המונם. שהם משתחוים להבל וריק ומתפללים אל אל לא יושע, ואנחנו כורעים ומשתחוים ומודים לפני מלך המלכים הקדוש ברוך הוא, שהוא נוטה שמים ויוסד ארץ, ומושב יקרו בשמים ממעל, ושכינת עזו בגבהי מרומים, הוא אלהינו אין עוד, אמת מלכנו אפס זולתו כפתוב בתורתו וידעת היום והשבת אל לבבך כי יהוה הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד.

על כן נקווה לך יהוה אלהינו לראות מהרה בתפארת עזך להעביר גלולים מן הארץ והאלילים פרות יפרתו לתקן עולם במלכות שדי וכל בני בשר יקראו בשמחה להפנות אליך כל רשעי ארץ, יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל ברך תשבע כל לשון. לפניך יהוה אלהינו יכרעו ויפלו, ולכבוד שמך יקר יתנו, ויקבלו כלם את על מלכותך, ותמלך עליהם מהרה לעולם ועד, כי המלכות שלך היא ולעולמי עד תמלוך בכבוד, כפתוב בתורתך יהוה ימלך לעלם ועד. ונאמר והיה יהוה למלך על כל הארץ ביום ההוא יהוה אחד ושמו אחד.

תוספתא, תענית א, יב-יג (מהדורת ליברמן)

על הראשונה הוא אומ' ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל, והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו וגו'. וחזן הכנסת או' להם תקעו הכהנים תקעו, וחוזר ואו' להם מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום הזה. תוקעין ומריעין ותוקעין. על השנייה הוא או' ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם, ברוך זוכר הנשכחות, והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו. וחזן הכנסת או' להן הריעו בני אהרן הריעו, וחוזר ואו' להן מי שענה משה ואבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום הזה. תוקעין ומריעין, אחת תקיעה ואחת הרעה, אחת תקיעה ואחת הרעה, עד שיגמור את כולם, וכך הנהיג ר' חלפתא בצפורי ור' חנניא בן תרדיון בסיכני. וכשבא דבר אצל חכמים אמרו לא היו נוהגין כן אלא בשערי מזרח בלבד.

יוסף בן מתתיהו, קדמוניות היהודים יח, 6-8 (מהדורת שליט, עמ' 282)

ואין פורענות שלא צמחה מאותם אנשים ולא (פשטה) במלוא העם יותר מכפי שאפשר לספר; מלחמות שהתרגשו ואי-אפשר היה להפסיק את חזקת ידן, אבדן ידידים שהיה בהם כדי להקל את הסבל, פשיטות ומעשי-שוד גדולים ורצח אנשים נכבדים, למראית-עין לשם תיקון ענייני הכלל ולמעשה מתוך תקוות בצע לעצמם. (מכל) אלה נולדו מאליהן מהומות והרג אורחים... עד שמריבה זו איכלה גם את מקדש אלוהים באש האויב.

יוסף בן מתתיהו, קדמוניות היהודים יח, 23-25 (מהדורת שליט, עמ' 283)

בכל שאר הדברים היא מסכימה לדעתם של הפרושים, אולם אהבת החירות שאין לנצחה מצויה באנשי (הכת הזאת), והם חושבים את האלוהים לבדו למנהיגם ולריבונם. נקל להם לקבל על עצמם (כל) מיני מיתות משונות ומעשי-נקמה בקרוביהם וידידיהם (ובלבד) שלא לכנות שום אדם בשם אדון. מאחר שרבים ראו את עמידתם הניצחת (בנסיונות) אלה, הנחתי (לעניין זה), ולא הרחבתי עליו את הדיבור. שכן לא חששתי שמא ייחשב דבר מן הדברים המסופרים עליהם כבלתי-מתקבל על הדעת, אלא, אדרבה, חוששני שמה יתאר הסיפור פחות מדי ממידת הבוז שלהם שבו הם מקבלים את סבל הייסורים. בטירוף-הדעת שבא מכך התחיל עמנו לחלות (מאז) הניע אותם גסיוס פלורוס, שהיה הגמון (של היהודים), על-ידי ממשלת-זדון שלו, למרוד בייאושם ברומאים.

יוסף בן מתתיהו, תולדות מלחמת היהודים עם הרומאים ז, ח, ו

הוי אנשים גיבורי-החיל! הן מני-אז קבלנו עלינו, לבלתי עבד את הרומאים, וגם לא אדונים אחרים, זולתי את אלוהים לבדו, כי רק הוא מושל האדם באמת ובצדק. והנה הגיעה השעה המצווה עלינו להשלים בפעל-כפינו את משאת-נפשנו, ואל נעטה בשעה הזאת קלון עלינו. ואחרי אשר בחלה נפשנו בעבדות שאין בה סכנה, לא נבחר לנו הפעם חיי-עבדות עם שפטים נוראים - והן זה יהיה חלקנו מאת הרומאים, אם נפל חיים בידם. כי הנה אנחנו היינו הראשונים להרים יד בהם, ואנחנו נשארנו האחרונים להלחם אתם. והנה אני חושב, כי צדקה עשה אתנו אלוהים בתנו בידנו למות מות גיבורים בני-חורין, כאשר לא היה לאל-יד אחינו, אשר באה מפלתם כחתף. והנה גלוי וידוע לפנינו, כי מחר יבוא אידנו, אך הרשות נתונה לנו לבחור מות-גיבורים, או ומחמדי-עינינו יחד. הן יבצר מן האויבים להניא את עצתנו זאת, אף כי כל חפצם הוא לתפשונו חיים! וגם ממנו יבצר לנצח אותם במלחמה. ואמנם מתחלה, לעת אשר קמנו להלחם בעד חירותנו ותלאות רבות מצאונו מידי אחינו, ועוד גדולות מאלה מידי אויבינו, - אולי אז היה עלינו לתכן את רוח אלוהים ולהבין, כי חתם את גזר-דינו על זרע היהודים אשר אהב לפנינו. כי לו הוסיף להאיר את פניו אלינו או רק רגע קטן קצף עלינו, כי אז לא הסתיר את פניו מראות את האובדן הגדול הזה ולא הסגיר את עיר-קדשו לאש ולהריסות האויב. ואנחנו - האמנם נדמה בנפשנו להינצל לבדנו מכל זרע היהודים ולשמור על חירותנו, כאלו לא חטאנו לאלוהים ולא דבק עול בדינו - תחת אשר לימדנו גם אחרים להרע? התבוננו וראו! הנה הראה לנו אלוהים, כי כל ביטחוננו היה הבל ותהו, בהביאו עלינו צרה נוראה להוביש את תקוותינו הטובות. כי תכונת משגב המבצר לא הייתה לנו לישועה, ועם כל הלחם הנמצא בידנו לשבע והמון הנשק הגדול וכל הכבודה הרבה והעצומה בושנו מכל תקוותינו ולא נוכל להציל נפשנו, - אין זה כפי-אם יד אלוהים עשתה זאת! הן לא במקרה הפכה האש הנטויה לקראת האויב את פניה אל החומה, אשר הקימו ידינו. רק אות עברה הוא, גמול חטאותינו הרבות, אשר חטאנו במשובה ובזדון לאחינו בני-עמנו. ואמנם על הדברים

האלה לנו לתת דין וחשבון לא לפני הרומאים אויבי-נפשנו, כי-אם לפני האלוהים, ונוח יהיה לנו משפטו ממשפט השונאים. על-כן תמותנה-נא נשינו בטרם נטמאו, ימותו-נא בנינו בטרם טעמו טעם עבדות. ואחרי-כן נגמול איש לרעהו חסד-גיבורים, ומה טוב ומה יפה יהיה בנשאנו את חירותנו אלי-קבר, ולפני מותנו נשחית באש את הרכוש ואת המבצר. ויודע אני נכונה, כי יתעצבו הרומאים אל לבם, אם לא יתפשונו חיים, ויבושו מתקוותם למצוא שלל. רק את הצידה נשאיר להם, למען תהיה לעדה אחרי מותנו, כי לא ספנו ברעב ובמחסור, כי-אם בחרנו במות מחיי-עבדות, כאשר קיבלנו עלינו מראש.

מתי ו, 9-13 (מה' דליטש)

לְכֵן כֹּה תִּתְּפְּלוּ אֲבִינוּ שְׂבִשְׂמִים יִתְקַדֵּשׁ שְׁמֵהּ. תְּבֹא מְלֻכּוּתָהּ יַעֲשֶׂה רְצוֹנָהּ כְּאֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם גַּם כְּאֲרִץ. אֶת־לֶחֶם חֻקֵּנוּ תֵּן לָנוּ הַיּוֹם. וּמַחֵל לָנוּ עַל חַבּוֹתֵינוּ כְּאֲשֶׁר מַחֲלָנוּ גַם אֲנַחְנוּ לְחַיֵּינוּ. וְאֵל תְּבִיאֵנוּ לְיַדֵי נְסִיּוֹן כִּי אִם תִּחַלְצֵנוּ מִן הָרָע.